

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יוצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" בראשות: הרב דוד אנופולסקי שליט"א • הרב יוסף חיים אלכויס שליט"א • בנשיאות הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

תפילה בראי הפרשה

אל תרקדו על דמו. והנמשל הוא: כלל ישראל סבלו כל כך משעבוד המצרים יכולים וצריכים לשיר כי השירה היא על גאולתם. אבל מלאכי השרת שלא סבלו אין להם לשיר. עכת"ד.

מעניין שהדרכי משה (או"ח תצ א) מביא שהיו כאלה שנהגו בשביעי של פסח לשנות בנוסח התפילה במקום 'זמן חרותנו' לומר 'זמן שמחתנו' על שטבעו המצרים, ודחה דבריהם כי אין לשמוח במפלתן של רשעים, ולכן גם אין לנו אומרים הלל שלם, וכדאיתא במדרש (הו"ד בשבלי הלקט סי' קעד סט):

אבל למרבה הפלא כשמסתכלים ב'שירת הים' אנחנו רואים שאמנם חלק אכן מדבר על הצלתנו ופדות נפשנו אבל גם המפלה של המצרים תופסת ממש מקום מרכזי.

אולי נאמר שזה בא בתור רקע מתהליך ההצלה, אך אם נתבונן - הרי השמדת המצרים וטביעתם - לא נדרש בשביל להציל את כלל ישראל. כי די שישראל יעברו את הים והמצרים ישארו מהעבר השני? אז למה באמת מפלת המצרים תופסת בשירה מקום בראש?

ארס התרבות

למדונו חז"ל שכלל ישראל נטמעו לגמרי בתרבות והמהות המצרית עד שנחשבו בשר מבשרה של האומה המצרית².

'מצרים' היו אז התרבות השלטת בעולם, מה היה בבסיס התפיסה המצרית? הכפירה בהשגחת ה', כפי שמגלה הרמב"ן (סוף פרשת בא) " ... כי בכל זה (השגחת ה') היו המצריים מכחישים או מסתפקים ...", עכ"ל.

ממילא גם כעת כאשר יצאו ישראל ממצרים אך עדיין הם לא התנתקו מהם רעיונית.

ממילא כל עוד המצרים עצמם לא יכירו וידעו כי אני ה' ואין כמוני בכל הארץ - עדיין לא בטלה שיטתם הכוזבת, ולכן ממש כמו שנצטוונו להשמיד את זרע עמלק בהיות ועצם המצאות בעולם הוא מציאות של הטומאה בעולם והיא

מפריעה להיות קרובים בשלימות לה' ולעבוד אותו כראוי כמש"כ "אין הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק", כך ג"כ המצרים היו אז שורש הטומאה וכוחם היה

קשה לדמיון מה "ראתה שפחה על הים" וכל שכן "מה לא ראו ישעיה ויחזקאל" (ילקוט רמז רמד). אך לא ברור כל כך, מדוע זה קרה דוקא בזמן של "קריעת ים סוף" (ולא בליל הפסח למשל שאז 'לילה כיום יאיר, או במעמד הר סיני) ובפרט שקריעת ים סוף באה בעיקר רק להציל את ישראל מרודפיהם ולהעניש את המצרים.

אך למרבה הפלא, אנו רואים שקריעת ים סוף הינו כל כך יסודי בעולמו של היהודי עד שהמדרש (שמו"ר פ"ג ח) מגלה שה'שם' שלנו 'עבריים' נקרא 'על שם שעברו ים' (ושם כידוע זהו מהות הדבר), וזאת כנראה משום שקריעת ים סוף ממשיכה איתנו יום יום, עד שנצטוונו להזכירה בכל יום בתפילה, עד כדי שהמשנה ברורה מביא מהזוה"ק (בשלה נד): שצריכים לשיר את שירת הים מדי יום, בהרגשה כאילו אנו עוברים כעת בים. (וראה בהערה בהרחבה)

מאידך, כשקוראים את הפסוקים נראה שקריעת ים סוף נעשה בשביל 'לחזק את המצרים באמונה'... (ד יד) "וְאֶפְרָיִם בְּפָרְעָה וְגָלְתָּ חֵילוֹ וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה' מֵהָעַיִן בְּזֶה? ובמיוחד שזה רגע לפני שהם מתים, מה כל כך חשוב שיכירו את ה'? ממש מפליא.

סופו של מוסר

הגמ' (מגילה י) מספרת שכאשר טבעו המצרים בים בקשו מלאכי השרת לומר שירה, ומנעם הקב"ה באומרו "מעשי ידי טובעים בים"! כי אפילו ש"באבוד רשעים רינה" יש עצבות לפניו ית' (וזהו בראשית נו:) אך לעומת זאת כלל ישראל לא שותקים, הם פורצים בשירה אדירה "אז ישיר משה ובני ישראל", מה ההבדל?

מבאר רבי איצלה מוולאזין (פה קדוש עמ' קיב) דרך משל, ל'מוסר' שהציק מאוד לבני עירו, ויבקשו לאבדו עד שעלתה בידם. ויעשו 'קידושא רבה' ושמחה גדולה על כך, באותה השבת שהו באותה העיר אורחים, וגם הם באו להשתתף בחגיגה, אך אנשי העיר גערו בהם ויאמרו אליהם: "לא טוב הדבר, לשמוח במיתת איש עברי", התפלאו המתארחים

מאוד: אם כן שמחה שלכם מה זו עושה?! אמר להם הרב:אנחנו שמחים מפני שחדלו הצרות, ולא ירדפנו עוד כבתחלה, אבל אתם שלא הצר לכם,

סיפור מהחיים

להחזיר את רני גואילי

מי לא שמע על המבצע המורכב ביותר שהתנהל בשבוע האחרון, להיכנס למקום מלחמה מסוכן כל כך - ולחלץ את גופו הקדוש של רני בשביל להביאו לקבורה בקבר ישראל.

מר אליסף ורמן שהיה אחראי על המבצע מספר: "מבצעים בסדר גודל שעשינו השבוע ביצענו גם בעבר אבל צריך לדעת שרוב הפעולות האלו לא מצליחות... כמה שבועות התכוננו למשימה הזאת בנינו הדמיה של כל המרחב ואיפה כל אחד יעמוד ומה המשימה והתפקיד של כל אחד זה היה מורכב ביותר החל מרופאי שיניים שיודעים לזהות, מומחים של סריקה, וסטריליזציה, ופריקה, ואנתרופולוגיה, ועוד... טרקטורי ענק באגרים ומחפרים וכו' נכנסנו ביום ראשון בארבע אחר הצהריים חפרנו בידיים במשך לילות שלמים ברצף בקור מקפיא הוצאנו מהאדמה יותר מ-700 גופות (ההל תחת סכנה רצינית וזהירות מירבית מפני שונאינו מבחוץ ואף 'מבפנים' היה חשש שהמחבלים מילכדו את הקברים בחומרי נפץ רח"ל, הערת העורך)

ביום שני בשעה 1:00 בצהריים נעמדנו להתפלל מנחה ומישהו הציע שבגלל הלחץ הרב בעומס הפעילות להתפלל מנחה קצרה אבל אז התחדדה לנו ההבנה שזה זמן שאנו זקוקים בו להרבה סיעתא דשמיא וזה הזמן הנכון להעריך בתפילה הייתה שם תפילה מעומק הלב! שעתיים בלבד לאחר מכן מצאנו אותו זה קרה אצלי בידיים שלי אני זה שהוצאתי אותו מהבור ורצתי לעמדת הבדיקה שם זיהו הרופאים את הדבר באופן מוחלט" (מתוך שיחתו עם מערכת יתד נאמן מיום י"א שבט) ללמדך אין 'השתדלות' יותר מוצלחת - ובפרט כש'עסוקים מאוד במבצע מורכב ומסוכן - מאשר תפילה בצורה מכובדת ובקשה מעומק הלב.

1. הזוהר דורש זאת ממה שתכתוב (בשירה) "ויאמרו לאמר" שזהו ציווי לומר את השירה בכל יום לזרי דורות. (ובאמת כך דורש גם בירושלמי סוטה ה' ד') והוכיח מזה השל"ה (מסכת יומא עמוד התשובה דף ע"ג) שאם כך - "ודאי הכוונה שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה כשעה ראשונה שאמרנו אותה על הים!! ואז ודאי כח סוגלתה כל יום כשעה ראשונה שאמרנו אותה!!", עכ"ל השל"ה. ואם כך חקק ה' ית' שאותו השפע של הנס חוזר על עצמו בכל יום. על כרחך שהיא נצרכת לנו בכל יום לקיומנו. (וכפי כתב הפלא יועץ, ויבא לקמן).

2. כדדייק במדרש (יל"ש דברים ד' ל"ד) "עם מקרב גוי אין כתיב כאן אלא גוי מקרב גוי מלמד שהיו אלו ואלו ערלים ...". כלומר שעם ישראל היו משועבדים לגמרי למצרים. וגם ברוחניותם וע"כ היו שקועים במ"ט שערי טומאה עד שלא היה ניכר ביניהם שום הבדל אלא נראו - כגוי אחד ממש.

לדין זה, הוא מרומם את ישראל מתוכם לרום המעלה
בחסד מוחלט, למען שמו. (עיין באורך ב'אוהב ישראל' שמו
טו יט).

המהות המצרית!

הנהגת היחוד

מגלים לנו חז"ל שהקב"ה פעל כאן הנהגה מיוחדת
של "למען שמו"³ כמש"כ במדרש (מכילתא פ"ג) וז"ל:
"למען שמו עשה עמהם שנאמר: "למעני למעני
אעשה וגו'" (ישעיה מ"ח י"א) וכתוב "בוקע מים מפניהם"
(שם ס"ג י"ב) ומפני מה - "לעשות לו שם עולם" (שם),
עכ"ל המכילתא. וכ"כ בזה"ק (בשלח מז).

אך למרות שהנהגה זו פועלת ללא זכויות, כאמור,
עדיין נדרש מכלל ישראל דבר אחד, והוא: האמונה
והציפייה לישועת ה'. לכן ציוה אותם משה "התיצבו
וראו את ישועת ה'" ופי' המכילתא שהתחילו להודות
ולהלל לה' על הניסים שיעשה עמהם. ואז ציוה
עליהם משה "ויסעו" שמתוך האמונה יכנסו לים.

כל כך גדול עד שכל עוד היו קיימים לא היו כלל
ישראל יכולים להיות עם ה' ולקבל את התורה, ע"כ
היה צורך לעקור את המהות של מצרים. ולכן שייך
לומר שירה על מיתתם ואין טענה של מעשי ידי
טובעים בים ואתם אומרים שירה, משום שבאמת
עצם מיתתם הצלה היא לנו ואי אפשר להצלה בענין
אחר.³

זה מבואר בדברי המדרש (שמו"ר כ"א ה') "כשהשקיע
הקב"ה את המצרים בים לא שיקע תחילה אלא
שרן" שר פי' מהות האומה דהיינו שביטל את מהות
מצרים משורשה, וכ"פ המהר"ל (דף חיים פ"ה ד')
והמכתב מאליהו (ח"ג עמ' 216). וע"י שהכירו המצרים
כעת בהשגחת ה' ויחודו' בזה נטבע השר והתרבות
המצרית כעין עבודה זרה שבטלה ע"י עובדיה.

איפה ואיפה

וכאן הגיע הפלוטור הגדול: פתאום התחיל כאן
קטרוג "הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז" מדוע
המצרים מתים וכלל ישראל ניצלים??!

והדבר תמוה מאוד לכאורה, וכי למה התעורר
הקטרוג דוקא כעת בקריעת ים סוף? הלא כבר
במצרים הייתה ההבדלה, כשבאו המכות על המצרים
ולא על היהודים, ומה נשתנה?

ולפי המבואר זה פשוט, כי המכות במצרים באו
כעונש למצרים על רשעתם. אבל כעת כעת זה נידון
אחר לגמרי, כעת באים לבטל ולבער את מהות הרע
מהשורש (שזהו השר של מצרים), ולכן אז מיד בא השר
של מצרים וטען: הרי גם ישראל דומים בכל למצרים,
ואם כן, אם באת לבער מהות הרע יש להרוג גם את
ישראל ח"ו, (זוה"ק שמות קע); שהרי הם כעובר במעי
הפרה, אם מתה הפרה מת גם הוולד.

ולכן בהכרח בכדי להשלים את המהלך, ה' היה צריך
"ליילד" את כלל ישראל כפי שמפורש בחז"ל (מכילתא
בשלח פ"ג) בזה"ל: "ויושע ה' ביום ההוא ... - כאדם
השומט את העובר ממעי הפרה שנאמר לקחת לו גוי
מקרב גוי" (משלוח קרב וכו', עכ"ל המדרש. וכן מפורש
בדברי האר"ז⁵).

לשם כך היה צריך להשפיע ולתת לנו השגה עצומה
והכרה מושלמת בהשגחת ה', וזאת עשה ע"י גילוי
השכינה שהיה אז (כמו שכתוב "זה אלי ואנוהו" ופירש"י "בכבודו
נגלה עליהם והיו מראים עליו באצבע", וכמו שאמרו חז"ל (מכילתא שם)
ראתה שפחה על הים וכו'). וע"י נעשו עם חדש המאמינים
בה' כמו שכתוב "ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

אך הא גופא קשיא, אם אין כלל ישראל ראויים,
אינו בדין שיזכו לגילויים הנפלאים הללו, ודינן כדין

**מִמִּילָא נִבִּין שֶׁבֶּל
יוֹם אֲנוּ זְקוּקִים לְנֶס שֶׁל
קְרִיעַת יַם סוּף שֶׁהָיָה
אֵין לָנוּ קִיּוֹם טְבַעִי
בְּעוֹלָם כִּי אֲנוּ כֹכְבֵשֶׁה
בֵּין שִׁבְעִים זְאֵבִים,
וּבְכָל יוֹם מִתְעוֹרֶרֶת
אוֹתָהּ אֲהַבָּה מִמֶּשֶׁ
כִּמוֹ שֶׁהָיָה בְּקְרִיעַת יַם
סוּף לְפָדוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל
מִצָּרֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת**

מעתה לא פלא שנקרא שְׁמִינוּ 'על שם שעברו ים'. כי
זאת היתה ה'לידה' שלנו, שזה לא רק הכרה בגדלות
ה', (דבר היה גם במעמד הר סיני), אלא היתה כאן הגדרה של
'מהות הקשר' שלנו איתו ית', שזהו קשר של אהבה
שאינה תלויה בדבר. ומכוחה אנו בוטחים לאורך כל
הדורות שיגאלנו שנית. כמ"ש הרמח"ל (דעת תבונות לו)
"וזאת נחמתנו בעונינו שלא על מעשינו יפקוד ולא
לזכותינו ימתין או מחסרון מעשים יחליפנו ח"ו. אלא
מפני השבועה אשר נשבע לאבותינו והברית אשר
כרת - הנה אפילו לא יהיה זכות לישראל כשיגיע
עת המועד ... יושיענו ודאי" משום שאז יפתח לנו
את האוצר של חסד חנים ויגאלנו בהנהגת "למען
שמו". וזהו הדבר שראתה אפילו שפחה עוד יותר טוב
מהנביאים את ישועתן המובטחת של כלל ישראל
בכל הדורות.

הצלה יומית

ממילא נבין שבכל יום אנו זקוקים לנס של קריעת
ים סוף שהרי אין לנו קיום טבעי בעולם כי אנו
'ככבשה בין שבעים זאבים', ובכל יום מתעוררת אותה
אהבה ממש כמו שהיה בקריעת ים סוף לפדות את
ישראל מצרות המתרגשות ומפר מחשבות ערומים
הקמים עלינו⁷ כמו שהיה אז, ופועל זאת בהנהגת
"למען שמו" ומוביל אותנו בזה אל הגאולה השלימה.
ודבר זה הוא נס כמו קריעת ים סוף ממש, ועל זה
אנו אומרים את השירה בכל יום.

ומאחר שנתבאר שבכדי להמשיך הנהגה עליונה
בשלמות נדרש מאיתנו האמונה והציפייה, על כן
תקנו לנו לשורר בכל יום שירת הים בשמחה רבה
כשעה ראשונה שאמרנו אותה על הים, ואז אכן יהיה
כח סגולתה כל יום כשעה ראשונה שאמרנו אותה!!
(כלשון השל"ה)

ונסיים בלשונו של הפלא יועץ (בספרו חסד לאלפים
נ"א י"א ע"ש) וז"ל: "בכל פעם שאנו אומרים שירת

כלומר למרות שתמיד עיקר ההנהגה היא רק ע"פ
שכר ועונש. אך לעתים פועל הקב"ה "למען שמו",
(הנהגת היחוד' כהגדרת הרמח"ל, דעת תבונות נ'), וזו ההנהגה
מיוחדת שבה מסובב הקב"ה שהעולם יגיע לבסוף
לתיקונו אפי' אם לא יהיו זכויות, "למען שמו" כלומר
למען יתגלה שמו ויחודו ית' בעולם. ולכן כאן בגודל
אהבת ה' אותנו, ובזכות אבותינו ה' תלה בנו את כל
תכלית הבריאה פעל להצילנו.

ובהנהגה זו פעל דבר 'מופקע', לפעול במידת הדין
לבטל את טומאת מצרים, ובאותו הזמן בניגוד גמור

3. נתבאר בהרחבה בנפש שמשון תפילה עמ' רס"ז.
4. כי ראוי בזה איך שאין לרע שום כח עצמי כלל וכלל, עד שהרע מוצנו ומדעתו מביא את קיצו, וביותר שכל זהו נעשה בהיות הרע בכל תוקפו כי עיקר כוחו היה במים כמו שאמר פרעה "לי יאורי ואני עשיתיני" ולכן ביטלם דוקא במים, (עץ יוסף שמו"ר כ"א ה' ד"ה לא שיקע), וגם ע"י כך התקיימה הנקמה בשלימות ע"י שהיתה נקמה בדבר אשר זדו עליהם (דרשות הר"ן סוף דרוש י"א).
5. בפע"ח (שער הג המצות פ"ח) ובשער הכונות (ענין פסח דרוש י"ב) שבפסח היה העיבור ובקריעת ים סוף היתה הלידה.
6. כל ענין זה נתבאר בהרחבה בשפתי חיים מועדים ב' פרק "קריעת ים סוף - הנהגת התכלית".
7. כן מפורש במדרש ("ב"ר פרשה כ"ט") "דבי אליעזר אמר הקיש גאולה לפרנסה שנאמר (תהלים קל"ו כ"ד - כ"ה) 'ויפרקנו מצרינו' וסמך ליה 'נותן לחם לכל בשר', מה פרנסה בכל יום אף גאולה בכל יום", עכ"ל. וביארו המפרשים בזה"ל: "שבכל יום יש נסים נסתרים שהקב"ה מציל את ישראל מצרות המתרגשות ומפר מחשבות ערומים הקמים עלינו כהמן וחבריו וכו' וכדרך שכתוב בהגדה של פסח "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם".

נושאי התפילה בפרשה

רדיפת פרעה

(דבר) (כד) וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֶּקֶר שֶׁתְּפִילַתְּן שֶׁל צְדִיקִים נִשְׁמַעַת בְּבֶקֶר, (מדרש שכל טוב) (כט) וְהַמַּיִם לָהֶם חֲמָה מִיַּמֵּינָם וּמִשְׂמָאלָם 'חמה' חסר שהיה עליהם חמה וכעס, - ומי גרם להנצל מימינם ומשמאלם בזכות התורה שעתידין לקבל מימינו ומשמאלם זו תפלה, (פנים יפות)

שירת הים

(לא) וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת יְיָ וַיֹּאמְרוּ בְּיָד וּבְמִשָּׁה עֲבָדוֹ, שֶׁנו רְבוּתֵנו הַקּוֹרָא אֶת שְׁמֵךְ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר קְרִיעַת יָם סוּף וּמַכַּת בְּכוֹרִים בְּאִמַּת וּיְצִיב, לְפִי שְׁכִינֵךְ שֶׁקָּרַע לָהֶם אֶת הַיָּם הָאֲמִינֵנו בּו שְׁנָאֵמֵר וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמִשָּׁה עֲבָדוֹ, וּבְזִכּוֹת הָאֲמִנָּה שֶׁהָאֲמִינֵנו זְכו לומר שירה ושרתה עליהם שכינה, (שכן כתיב אחריו או ישיר משה) לְכָךְ צָרִיךְ אֶדָּם לְסֻמוֹךְ גְּאוּלָּה לְתַפְלָה שֶׁצָּרִיךְ אֶדָּם לְטַהֵר לְבוֹ קוֹדֵם שִׁיתְפַּלֵּל. לְכֵן יִזְכֵּר בְּאִמַּת וּיְצִיב אֶת קְרִיעַת הַיָּם כְּדִי שִׁיחַזֵּק הָאֲמוּנָה וּבְכָךְ יִטַּהֵר לְבוֹ וְאִז יִתְפַּלֵּל וְתִשְׁרָה עָלָיו שְׁכִינָה (שמות רבה א).

-פרק טו- (א) אֲזַי יִשִּׁיר מִשָּׁה, שִׁירַת מִשָּׁה רְבִינו שְׁמוֹנֵה עֶשֶׂר פְּסוּקִים, וּכְגֻדָן תְּקַנּוּ רְבוּתֵנו שְׁמוֹנֵה עֶשֶׂר בְּרוּכוֹת שֶׁל תְּפִלָּה (פְּסִיקְתָּא זוֹטְרָא) • וַיֹּאמְרוּ לְאֵמֶר שְׁמִצּוֹה לְאוֹמְרָה בְּכָל יוֹם (זוהר בשלח נד: בירושלמי סוטה ה' ד') • (ב) זֶה אֵלֵי וְאֵנָהוּ "ואנוהו", אֵנִי וְהוּא, וְזוּהוּ מַה שְׁאֵנו אֹמְרִים בְּתַפְלָה בְּיוֹם הַחֲתִימָה הַגְּדוּלָּה, "אֵנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָא", (רבינו בחיי) אַעֲשֶׂה נוֹה לְשַׁכְנוּ בְּתוֹכְנוּ, וְבו אֲתַפְלֵל אֵלָיו בְּלִבִּי, וְאֶעֱבֹד כְּרָאוֹי לְמַטִּיב וּמְרִיעֵ, כְּאֲמָרוֹ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֹּאמֶר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלֵי אַתָּה (שם מד, ז'), כִּי אֲמַנֵּם הָעֲבוּדָה וְהַתְּפִלָּה מְכוּוֹנִים לְמִצְוָה חַן. (ספורנו) (ג) יְיָ שְׁמוֹ, שְׁהוּא שׁוֹמֵעַ צַעֲקַת כָּל בְּאֵי עוֹלָם שְׁנָאֵמֵר שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עֲדִיךְ כָּל בֶּשֶׂר יִבְאוּ. (ילקוט רמז רמו) • (ד) מִי כְּמִכָּה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ נָא אַתָּה וְאֵדִיר בְּקוֹדֵשׁ בְּשַׁעֲה שִׁישְׂרָאֵל צוֹעֲקִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּבֵיתוֹ שׁוֹמֵעַ וּמֵאֲזִין לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְעוֹנֵה יָחִד לְכוֹלָם. (פְּסִיקְתָּא)

(ה) וַיְהִי בְּעֵצָה אֵל יְיָ קָדְשָׁךְ בְּזוֹהַר קַ"ק (ח"ב נ"ט ב) שְׁכֵם שְׁמִצּוֹה לְבִנוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְקַרְבָּנוֹת כֵּךְ בְּזִמְן הַגְּלוּת מְצוּוֹה לְבִנוֹת אֶת בֵּית הַכְּנַסַּת שְׁהוּא מִקְדָּשׁ שֶׁל מִטָּה כְּעִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה. כְּמִשׂ"א מְכוּן לְשַׁבְּתָךְ פְּעִלַת ה'. וְצְרִיכִים לְבִנּוֹתוֹ בְּיוֹפֵי גְדוֹל וְלִתְקַן אוֹתוֹ בְּכָל הַתִּיקוּנִים. כִּי בֵּית הַכְּנַסַּת לְמִטָּה עוֹמֵד כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנַסַּת שֶׁלְמַעְלָה. וְכַתֵּב הַשֵּׁ"ךְ עַה"ת שֶׁלְכֵן אֵמֵר אֵל נוֹה וְלֹא אֵמֵר אֵל מִקְדָּשׁ לְכָלֵל בְּתֵי כְּנַסְיוֹת • (ז) תְּפַל עָלֵיהֶם אֵימָתָה וְפַחַד הַתְּפִלָּלוֹ שֶׁהַפַּחַד וְהָאֵימָה תִּשְׁכּוֹן עֲלֵיהֶם, (ר' יוסף בכור שור וחוקוני) • בְּגִדְל זְרוּעָךְ יִדְמּוּ כְּפָאָן, עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ יְיָ שֶׁשֶׁעֲבָרוֹ אֶת הַיַּרְדֵּן, נִעְדָּו כָּל מַלְכֵי כְּנָעַן לְהַלְחֵם בִּישְׂרָאֵל בְּאִתָּה שְׁעַה הַתְּפִלָּה יְהוֹשֵׁעַ וְזָכַר ה' תְּפִילַת מִשָּׁה וּישְׂרָאֵל וְדִמְמוֹ כּוֹלֵךְ כְּאֲבָן' (מדרש שכל טוב) • (ח) תְּבַאֲמוּ וְתִשְׁעֲמוּ פִּהָר נְחֻלְתְּךָ תְּפִלָּה שִׁיעֲמָדוּ שֶׁם הָרֵבָה וְלֹא יִגְלוּ, (אבן עזרא) • (ט) יְיָ יִמְלֹךְ לְעֵלְמָם יְעַד, בְּלִשׁוֹן עֵתִיד הֵינּוּ שֶׁהַתְּפִלָּלוֹ שֶׁתִּהְיֶה מַלְכוּתוֹ נִיכְרַת לְכָל, וְתִתְקַיֵּם הַתְּפִילָּה לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ שִׁיְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ (העמק דבר)

-פרק יג- (יח) וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְזוּיָנִים בְּתַפְלָה (כלי יקר וחכמת שלמה) • -פרק יד- (ב) לְפָנַי בְּעַל צִפְּן... סָגַר עָלֵיהֶם הַמְּדַבֵּר, בְּהִיּוֹת שָׁחַנו לְפָנַי ע"ז טען פרעה שלא יכלו להתפלל שם, וזהו סגור המדבר (מלשון דיבור), ממילא ינצחם (שיר מעון) (ט) וְיִשְׁיִגּוּ אוֹתָם חַנְיָם' עַל הַיָּם מַחְנָנִים עַל הַיָּם בְּתַפְלָה וּבְתַחֲנוּנִים שִׁיטְבְּעוּ מְצָרִים בַּיָּם (מדרש שכל טוב) • (י) וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵל יְיָ, לְפִי שֶׁצַּעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם שֶׁשָׁמַע תְּפִלָּתָם (שמו"ד כא א) • (יא) וַיֹּאמְרוּ אֵל מִשָּׁה הַמְּבַלֵּי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם, אֵךְ שֶׁמַּתְחִילָה צַעֲקוּ אֵל ה' שֶׁפְּרַעַה יִפְסִיק לְרֹדְפָם - כְּאֲשֶׁר רָאוּ שֶׁלֹּא הִיָּה חוֹזֵר - הַתְּחִילוּ לְהַרְהֵר אַחֵר מִשָּׁה (רמב"ן) • (יג) וַיֹּאמְרוּ מִשָּׁה אֵל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הַתִּיַּצְבוּ וְרָאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְיָ הַתְּפַלֵּל מִשָּׁה בְּאוֹתָה שְׁעָה וְהָרָאָה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחְנוֹת שֶׁל מַלְאָכֵי הַשְּׂרָת עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁשָּׁעָה אֲלִישַׁע לְנַעֲרוֹ (מְכִילֵתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעֲלָל) (יד) יְיָ יִלְחַם לָכֶם מִשָּׁה הַתְּפַלֵּל: "הִי רְצוֹן שִׁימְשִׁיךְ ה' יִלְחַם עֲבוֹרְכֶם בְּזִכּוֹת תְּפִלָּתְכֶם אֵךְ כְּשֶׁתַּחֲרִישׁוֹן מִהַתְּפִילָּה. (אַלְשִׁין) • וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן, מַה הִיָּתָה תְּגוּבַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל? מַגְלָה הַמְּדַרְשׁ (מדרש שכל טוב) "אָמְרוּ לוֹ: רְבִינוּ וְמַה לָּנוּ לְעִשׂוֹת? אֵמֵר לָהֶם: "הֲלֹא הַדְּבָרִים קָל וְחוֹמֵר! וְמַה אִם כְּשֶׁתִּהְיֶה שׁוֹתְקִין הוּא עוֹשֶׂה עִמְכֶם נִיִּסִּים וּגְבוּרוֹת, כְּשֶׁאַתֶּם מִתְּפַלְלִים לְפָנָיו עַל אַחַת כְּמַה וְכַמָּה!", וְכֵן הַכְּתוּב אוֹמֵר: "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוּנָם וְחָרַב פִּיפּוּת בִּידֵם", בְּאוֹתָה שְׁעָה הִי מִשָּׁה רְבִינוּ עוֹמֵד וּמַרְבֵּה בְּתַפְלָה וּישְׂרָאֵל עוֹמְדִין וְנוֹתְנִים שִׁיר וְתַפְאֶרֶת לְמִי שֶׁהַמְּלַחְמָה שְׁלוֹ"

תשובת השי"ת

(טו) מַה תִּצְעַק אֵלֵי "בְּאוֹתָה שְׁעָה הִיָּה מִשָּׁה מְאָרִיךְ בְּתַפְלָה, אֵמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְדִידֵי טוֹבְעִים בַּיָּם וְאַתָּה מְאָרִיךְ בְּתַפְלָה" (סוטה לז). לְמַה אַתָּה עוֹמֵד וּמִתְּפַלֵּל לְפָנָי הִרִי תְּפִילַתְּם שֶׁל עַמִּי קְדַמָּה לְשִׁלְךְ (תְּרוּגָם יוֹתָן) שֶׁהֵם רְבִים וְנָאֵמֵר (איוב ל"ה, ה) הֵן אֵל כְּבִיר לֹא יִמָּאֵס, (ש"ך עה"ה).

"לְהוֹדִיעַךְ שֶׁהַכָּל שׁוֹיִן בְּתַפְלָה לְפָנַי הַמְּקוֹם הַנְּשִׁים וְהָעֲבָדִים וְהָעַנְיִים וְהָעֲשִׂירִים וּמִשָּׁה רַבֵּן שֶׁל הַנְּבִיאִים תַּדַּע לָךְ דְּכַתִּיב וַיִּצְעֲקוּ אֵל ה', וְכַשֶּׁתְּחִיל מִשָּׁה לְהַתְּפַלֵּל אֵל' מַה תִּצְעַק אֵלֵי' כְּבֵר הַתְּפַלְלוֹ בְּנֵי, וְשִׁמְעַתִּי תְּפִלָּתְךָ". (שמו"ד) אֹנְקְלוֹס פִּי' מַה תִּצְעַק אֵלֵי - קְבִלִית צְלוֹתְךָ, וְפִי' פָּנִים יְפוֹת שֶׁהוּא ע"ד שְׁאֵמֵר (ישעיהו סה כד) וְהִיָּה טָרַם יִקְרָאוּ וְאֵנִי אַעֲנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְגו' • (טז) וְאַתָּה הָרִם אֶת מִשְׁפָּךְ וְאִז: תְּהוּא מְרוֹמֵם וּמִפָּאָר וְנוֹתָן שִׁיר וְשַׁבַּח גְּדוּלָּה וְתַפְאֶרֶת וְהוֹדִיָּה לְמִי שֶׁהַמְּלַחְמוֹת שְׁלוֹ (מדרש שכל טוב)

צִיּוּהוּ לְטוֹל הַמְּטָה, כִּי עַד עַכְשָׁיו עֲזַב מִשָּׁה אֶת הַמְּטָה בְּגִלָּל שֶׁהַתְּפַלֵּל לָה' שִׁיִּצִּילֵם וְאִז אֵין לְהַחֲזִיק שׁוֹם חִפְץ כְּמ"ש בְּבְרוּכוֹת כֵּג: לֹא יַחֲזוּ אֶדָּם תְּפִלִּין בִּידוֹ וְס"ת בְּזוֹרְעוֹ וְיִתְפַּלֵּל, (וְכֵן הַמְּטָה הִיָּה דָבָר שֶׁבְּקוֹדֶשׁה שְׁהָרִי נִקְרָא מִטָּה הָאֱלֹהִים) (העמק

יובאו מרתה

(כה) וַיִּצְעַק אֵל יְיָ וצלי אל ה' (תרגום יונתן) מכאן שאין הצדיקים קשין לקבל תפלתן (ילקוט רמז רנו) ללמד שתפלת הצדיקים קצרה, ואין תפלתן חוזרת ריקם, ואעפ"כ יש עת לקצר ויש עת להאריך (פסיקתא) רבנו בחיי מביא מספר הבהיה: (אות קסא) שהשטן הסית שם את ישראל ולכן הוצרך משה לתפלה שינצל מידו. • וַיִּוְרְהוּ יְיָ עֵץ חשב משה בלבו מה תועלת למים כאלו, א"ל הקב"ה למשה שיתפלל עליהם למתקן, ו'וורוהו' היינו שלמדו איך לבקש "אלא אני מלמדך היאך תהא אומר, אמור כן: עשה את המזמור" (שמות רבה מג). • שָׁם שָׁם לו חק וּמִשְׁפָּט היכולת לשנות טבעים על ידי תפילה זה הוא ה'חוק' שלמדם, מבתפלת משה שהמתיקה המים, וזהו 'משפט' לאלהי יעקב לשנות הטבעים בתפלת חסידיו להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב (אברבנאל)

לחם מן השמים

-פרק טז- (ד) הַנֵּי מִמֵּטֵיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן (ברכות מה:); וברכו עליו המוציא לחם מן השמים (ספר חסידים סי' תתת"מ הוצ' מקיץ נדמים), וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִי שֶׁבְּרַא יוֹם בְּרַא פְּרִנְסָתוֹ, שלא יהו מתייאשין מן התפלה

ומן הרחמים (פסיקתא) וכן הוא ביומא (עו). שלכן הוריד להם מן מדי יום כדי שיהיו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים. מתוך שדואג שמא לא ירד מן למחר וימותו. וזהו (בשלח סב). דרש מכאן שצריך להתפלל ע"ז, ואלו דבריו בקיצור: צריך להתפלל על מזונו בכל יום ויום, אפילו שיש בידו, כדי שימצאו על ידו ברכות למעלה, בכל יום ויום. וזהו 'ברוך ה' יום יום' ... זהו שכתוב 'ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו'. יום ביומו, בדוקא, כי אז נמצא הקב"ה מלא ברכות בכל יום. ואז זוכים לכתוב: "פותח את ידך

ומשביע לכל חי רצון". מהו 'רצון'? היינו שמצד רצונו העליון (חסד גמור) משפיע מזון לכל הברואים אף ללא זכות. ומי שמבקש על מזון בכל יום ויום, ההוא נקרא בן נאמן, בן, שבשבילו נמצא ברכות למעלה. וזהו שכתוב "רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו", דהיינו אלו המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקדוש ברוך הוא. זה משמע, משכתוב המיחלים לחסדו. רבי ייסא סבא לא התקין סעודתו בכל יום לפני שהתפלל על מזונות. אמר: לא נכין הסעודה עד שתינתן לנו מבית המלך. אחרי שהתפלל היה מחכה זמן מה, אז אמר, כבר ניתנה לנו מבית המלך, מכאן ולהלאה התקינו הסעודה. וזהו הדרך של יראי ה' יראי חטא. • (יז) וַתַּעַל שִׁכְבַּת הַטָּל עֲלֵה תפילתן של אבותינו כטל שהיו שוכבין בעפר (מדרש). • וַיִּמְדוּ בְּעֵמֶר וְלֹא הֶעֱדִי הַמֶּרְפָּה וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר שֶׁ'מִּמְעִיט' המסתפק במועט ימצא מזונותיו בעלות השחר בבקר השכם ולא הוצרך לבטל זמן ק"ש ותפלה, אבל ה'מרבה' המבקש מותרות והוצרך לחכות שיזרח השמש ויתגלה הטל, נמצא שביטל זמן ק"ש כותיקין, ועם זאת בסופו של דבר לא הרוויח מאומה. (מלבי"ם). • רְאוּ פִי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשֶּׁבֶת וְכֵן סדרו בתפלה ולא נתתו לגויי הארצות (ספורנו)

מטה ומריבה

-פרק יז- (ו) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יְיָ לֵאמֹר מָה אֲעֲשֶׂה לָּעַם הַזֶּה עוֹד מֵעַט וְסִקְלֵנִי לֹא תתפלל שיתן מים כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה' כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש. ותמצא שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם מן יום לחודש אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם (אור החיים)

מלחמת עמלק

(ח) וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם ברפיון ידים שרפו ידיהם מן התפילה (שנעשית על ידי הרמת כפים) ומן התורה שניתנה מיד ליד, (כל יקר). • (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ לְנוֹ - לי ולך כי אתה תעסוק במלחמה ואני בתפילה. (רמב"ן, ר' חיים פלטיאל) מָחָר אֲנִכִּי נִצֵּב עַל רֹאשׁ הַגְּבֻעָה עלה שם כדי שיראה את ישראל הנלחמים וישים עינו עליהם לטובה, וגם הם יראו אותו פורש כפיו השמימה ומרבה בתפלה ויבטחו בו ויוסיפו אומץ וגבורה, (רמב"ן). • כדי שיתפרסם לישראל תועלת תפלתו, וגם כי שם יכוין את לבו כי ראש הגבעה זהו ראש הר סיני (אברבנאל). • וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדֵי, מטרתו כענין הנפת סודרים בבית הכנסת דאלכסנדיא (סוכה) כדי שיראה בו לעם מתי מתפלל כדי שייכוונו לבם ויתפללו עמו (ספורנו). • (י) וּמִטָּה אֶהְרֵן וְחֹרֵר עֲלֵיו רֹאשׁ הַגְּבֻעָה, "מכאן אתה למד ששליח צבור אסור להתפלל אם אין שם שנים עומדים, אחד מימינו ואחד משמאלו, וכן אתה למד שכפי שליח צבור מתפלל כך כל העם עונים אחריו (כפי שכאן עשו כולם אחר משה בפרישת כפים כריעה השתחויה כריעה נפילה) (פריק דר"א מג). • (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יְרִים מֹשֶׁה יָדוֹ תִּרְגַּם יוֹנָתָן: שהרים ידו בתפילה ובזוה"ק (בשלח סו) בשעה שישאל למטה שותקים מלהתפלל לא יכולים ידי משה להיות זקופים. וַגְּבַר יִשְׂרָאֵל

'וגבר' לשון יחיד, לפי שהי' להם אחדות, ולכן וגבר ישראל, בתפלה צריך להיות אחדות, ולכן כאשר ראו את משה נושא את ידו בתפלה, והתגברו להשתעבד כולם בלב אחד לה' - נצחו (שיר מעון) נוסח תפילת משה: רבש"ע בניך שאתה עתיד לפזרן לארבע רוחות רשע זה בא לאבד אותם מתחת כנפיך ספר תורה שתתן לבניך מי יקרא בו, (ילקוט רמז רסו) ועיין בית הלוי.

וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגַבְרַת עֲמַלְק: תרגם יונתן כאשר היה מניח ידיו מלהתפלל, והגמ' (רה"ש טט). "וכי ידיו של משה עושות מלחמה כו', אלא כשלבן של ישראל וכו'. ופי' האלשיך: כי לפי הכנת ישראל בהתבודדות תפלה והכנעה היה למעלה עת רצון להעזר משה, וההפך בהרפותם הרמב"ן מביא מהמדרש (ספר הבהיר אות קלח) וכי משה היה עושה שיגבר עמלק עליו? אלא אסור לאדם לשהות שלש שעות כפיו פרושות השמים ופי' ריקאנטי שטעם האיטור: א. שלא יטריח יותר מדאי וימשיך לרוב, וכן מוכיח באגודות שבמסכת תעניות [כ"ה ע"א]. ב. מפני שאסור לבטל מנהגו של עולם, כלומר לבטל צנורי הכחות המשפיעים לאומות... רק מעט מעט ברצון ובתחנונים ובתפלה ובנחת ושמחה. ובפי' הגר"א (משלי כה יז) פי' ע"ד הכתוב הוקר רגליך מבית רעך פן ישבעך וישנאך, (וני'ל כוונתו מצד שאדם לא יכול לשמור על כבוד ראש יותר מכן). בתרגום יונתן פי' שלא יכל לזקפם בתפילה בעבור שעייב מלחמה למחר ולא הזדרז ביום ההוא לגאולתם של ישראל. (כנודל האיכפתיות' כך הוא גם הכה להתפלל)

כבוד המלחמה

(יב) וַיְדִי מֹשֶׁה בְּבָדִים, אף שתמיד 'דיים' הוא לשון נקבה, (מגן ידים 'שופכות'), לא כתב ידיו 'כבודות' כי בתפילתו בא להשפיע טובה ממילא היו 'דיו' בבחינת משפיע שהוא זכר. (כתב והקבלה). • וַיִּקְחוּ אֲבָנִים "הרואה אבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק, מברך שעשה ניסים לאבותינו במקום זה" (שו"ע או"ח ריח א ע"פ ברכות נד). אף שהמלחמה עצמה התנהלה במקום אחר, מפרש המהרש"א (שם) שמקום הנס הוא מקום התפילה אשר הביאה את הנצחון עכ"ד, ובאמת כתב באבן עזרא שלולי תפלת משה היה עמלק חולש את ישראל ח"ו לקח דוקא 'אבן' ולא כסא פי' בתרגום יונתן שהיה רוצה לענות נפשו, והתפלל מתוך צום. עכ"ד כי תפילה מתוך צום והכנעה מתקבלת. • וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה תרגם יונתן: "והיו ידיו פרושות באמונה בתפילה ובצום", ורש"י פי' "בתפלה נאמנה ונכונה" קפץ משה להתפלל בזכות האבות אברהם יצחק ויעקב (ר' בחיי בשם מדרש) ופי' האלשיך: כי כל תוקפו של עמלק היה מכח ברכת יצחק לעשיו שישלוט אם נתרפו מן התורה. לכן המשיך התפילה עד עד בא השמש. שאז כלתה זמן תפילת יצחק והגיע זמן יעקב. ומדת יעקב (רחמים) תגן על בניו. עי"ש. • בפרישת כפים כאן נתבאר סוד נשיאות כפים בברכת כהנים (רמב"ן). • (יג) וַיַּחֲלֵשׂ יְהוָה שֶׁחַלְשֵׁוֹ יְהוָה בתפלתו (רבנו בחיי) אֵת עֲמַלְק וַיָּאֵת עִמּוֹ לְפִי חֶרֶב, לא אמר לעמלק אלא "את עמלק" לרבות שרו של עמלק, כי מכח התפילה נהפך השר עצמו להיות עוזר לישראל כנגד עמלק. (רבינו בחיי). • (טו) וַיִּקְרָא שָׁמוֹ יְיָ נְסִי, קרא שמו של הקב"ה בתפלתו: 'ה' נס', מרומם אותי מכל מתקומם, כאשר אקרא בשמו. (ספורנו).

שירת הים בראי גאולת מצרים

הרב מנחם שלמה בורנשטיין

גלות מצרים או איכות התפלה

כולנו יודעים שמה שיצאנו ממצרים היה בזכות כח התפלה כמו שכתוב "ונצעק אל ה' אלוקיני וישמע" וכו' אך בזוהר הקדוש מבואר דבר מפליא, שבעצם כל הנושא של גלות מצרים, וכל שלבי הגאולה היו סביב היכולת להתפלל ולדבר עם השי"ת. 'כח הדיבור' היה בגלות.

ולכן כשנגאלנו ויצא כח הדיבור מגלותו זהו חג ה'פסח' שהוא נטריקון 'פה סח' (פרע"ח שער חג המצות פ"א) והיינו שהפה חזר להיות 'סח' ומשבח ומודה להשי"ת, ולכן עשיית קרבן פסח טעונה הלל. וגם בליל הסדר כתיב 'השיר יהי' לכם כליל התקדש חג'. אך לכאורה הדבר תמוה שהרי מצינו בחז"ל שהיו גורמים אחרים להתדרדרות וקושי השיעבוד.

א. כלל ישראל נתערבו בתאוות מצרים וטומאתם עד ששקעו במ"ט שערי טומאה. עד שאמרו הללו עובדי ע"ז וכו'.

ב. מצינו שעומק השיעבוד היה בגלל עוון לשון הרע כמו שדרשו חז"ל (הובא ברש"י) על הפס' "אכן נודע הדבר" "עתה נודע מדוע נשתעבדו ישראל למצרים, משום שיש בהם בעלי לשון הרע", אמנם זה גופא צריך להבין הלא בוודאי גם באומות העולם ישנם בעלי לשון הרע, אז למה נשתנו ישראל שנענשו?

ג. איך יתכן שהדיבור היה בגלות, הרי זה פסוקים מפורשים איך כלל ישראל זעקו אל ה' במצרים?

קולמוס הלב

בכדי להבין את העניין, נבאר מהו בעצם 'כח הדיבור', איתא בספרים הק' (חובת הלבבות שער הבחינה) דהדיבור האמיתי הוא כשמגלה את מחשבות לבו - "לישנא קולמסא דלבא" כלומר, האדם יש לו בלבו רצונות והבנות שונות, אך הדרך להביע אותם היא על ידי הדיבור. אבל כאשר האדם לא ברור עם עצמו, אז נחשב שהדיבור בגלות כי הוא מנותק מהלב.

כך במצרים בני ישראל היו בגלות, מכיון שהיה לבם משוקע בתאוות מצרים ובטומאתם, היה זה פְּחֶלֶב שסותם הלב, לכן לא יכלו לדבר מעומק ופנימיות לבם, ורק שיצאו מטומאת מצרים לחירות עולם נפתח סגור ליבם והיו יכולים לגלות את עומק ליבם לה' ולקשר הדיבור עם הלב ולספר בתהלות ה'

מה השורש היותר פנימי לפגם הדיבור? מה המטרה של כח הדיבור? לספר שבחו של הקב"ה, ולהתפלל אליו. ההיפך מזהו זה לשון הרע, והיינו לכפור בטובתו של מקום עלינו. ואכן בעל לשון הרע הראשון הוא הנחש שדיבר לשון הרע על השי"ת, ולכן מצינו שעונשו היה הפקעה מכח הדיבור הגשמי והרוחני כמ"ש "עפר תאכל כל ימי חיך" שיהיו מזונותיו

ראויה לבוא לפני השי"ת, עכלה"ק. ואז באו עשרת המכות שבהם מצינו את תפילות משה ויעתר משה וכו' כי ע"י המכות נפתחו עשרה לשונות של תפלה (שפת אמת וארא תרגם בשם חידושי הרי"מ) כי עשר המכות מכוונות כנגד עשרת המאמרות (בחי' דיבור) כמ"ש בכתבים (מהר"ל גבורות ה' הק"ג), ולכן כפי שדרש הזוה"ק (בא לוי) ע"פ הפסוק בישעיה (יט כח) "ונגף ה' את מצרים נגף ורפא" שבמכות שהביא הקב"ה במצרים התקיים נגף ורפא, כי באותה שעה שהוכו המצרים, היה רחמים ורפואה לכלל ישראל, והיינו הרפואה בבחינת הדיבור. (שם משמואל פר' החודש בשם זקנו הרה"ק מקוצק).

עיקר התחלת הגאולה של הדיבור היה בראש חודש ניסן, כפי שכתב השם משמואל (תויע' תרע"ו) שהרי לפי מה שאמרו שבניסן נברא העולם היה יום זה יום בריאת האדם וכח הדיבור, כמו שנאמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה שהוא כח הדיבור (כפי שמתורגם רוח ממלא), כך במצרים בר"ח ניסן שנאמרה להם הפרשה החודש הזה לכם וגו' היא היתה הפחת רוח חיים חדשים בלב ישראל לעוררם לחידוש הוייתם וחידוש מעשים, וזה נתן בהם כח הדיבור, ולכן היה ביכולתם לדבר דיבורים קדושים הלל והודאה, עכת"ד.

ולכן מכח זה הגיעו ביו"ט פסח ל'פה סח' לתקן ולשורר את ההלל, כדכתיב 'השיר יהי' לכם כליל התקדש חג', ולכן נקרא ההלל "הלל המצרי".

וזהו ענין סיפור יציאת מצרים ב'פה' בליל הסדר. והכל מיוסד על הכרת הטוב (היפך לשון הרע) ולכן כאשר יש בתורה 'מעמד' של 'הכרת הטוב' הלא זהו הבאת ביכורים, "להודיע שאיני כפוי טובה", אזי מה שנאמר שם זה סיפור יציאת מצרים, כי זה שורש של הכרת הטוב.

ואכן בהגדה של פסח ה'סיפור יציאת מצרים' - מיוסד על פסוקי הבאת ביכורים, כי זה תכלית כל הסיפור להבין שהכל הוא חסד מוחלט, כל דבר קטן כגודל. ולכן מתחיל בגנות ומסיים בשבח. ומתוך זה משתפך כח הדיבור בשבח ההודיה להשי"ת.

סגור עליהם המדבר

אך עדיין לא הושלם התיקון, ורצה השי"ת שיהיה כח הדיבור 'מבורר' ומושלם, ועל זה אמרו ז"ל במדרש 'השמיעני את קולך' - בתפלה, (אותו הקול ששמעתי במצרים, רש"י) ואידך, על זה סמך פרעה לרדוף אחריהם באמרו "סגור עליהם המדבר", דהיינו סגור עליהם כח הדיבור (אוהב ישראל ותפארת שלמה בשלח).

ואז הגיעו על הים ל"ויושע ה' ביום ההוא" ישועת כח הדיבור באמת - ששרתה עליהם שכינה ואמרו את 'שירת הים' (אמרי אמת פסח ימים אחרונים בשם חידושי הרי"מ).³

מצויים לו, ולא יפנה בדיבור להשי"ת. (כידוע בשם הרה"ק ר' בונים מפשיסחא).

הנה בהיות שכל מהות בריאת כלל ישראל הוא בשביל לספר שבחו של הקב"ה, כדכתיב "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו", ממילא אם כלל ישראל פעלו היפך ענינם זהו הגלות במהותו. לשם כך בא הכבדת שיעבוד הגשמי והרוחני בשביל להצילם כי

אף שהוא גרם לכאורה עוד יותר ריחוק הלב. כי מרוב הצרות וקושי לא ניתן לדבר כראוי, וכן טומאת מצרים אוטמת הלב כנ"ל.

אך דוקא זה גרם לתחילת התיקון, כי מרוב המרירות היתה בקשתם לא רק להנצל משיעבוד גשמי אלא מן 'העבודה' זרה, השיעבוד הרוחני לזוהמת מצרים ורצו להיות עבדי ה'. ולכן כתיב פעמיים מן העבודה (מגיד מדובנא, כתבים ב' 214). וכמ"ש בשפת אמת (וארא תרמ"א) ש"ל הצרות שעברו על אבותינו במצרים הי' כדי לבוא לבחי' התפלה".

הלל המצרי

אך זה היה עדיין בבחינת גלות, כפי שכתב השם משמואל (שמות תרע"ב) ש"בני ישראל במצרים היו שקועים וכלואים בעמקי הצרות עד שלא הי' להם פה לדבר ולהתפלל כלל לפני השי"ת, (וכמ"ש בזה"ק שהדיבור הי' בגלות), ולא היו יכולים רק לנאק נאקת חלל, ולצעוק מפני נוגשיו אבל לא באופן שתקרא תפלה

1. כמו שמצינו שהאריז"ל (שעה"כ ענין כוננת יוצר, והו"ד במג"א או"ח ס) כתב לכוון במילים "להודות לך" (בברכת ק"ש) לזכור מעשה מרים "פי' כי הלשון והפה והשפתים כלי הדיבור שיצר בנו הוא יתברך נודה בהם אותו יתברך ולא נשתמש בהם בסיפור לשון הרע ח"ו".

2. כידוע נח' התנאים אם נברא בניסן או בתשרי (רה"ש ח). ופי' ר"ת (תוס' שם כז). דאלו ואלו דברי אלקים חיים כי עלה במחשבה בתשרי ונברא בניסן.

3. עם זאת התיקון הגמור של הדיבור נשלם במעמד הר סיני (כאמור בזה"ק הנ"ל וארא כח) כי התורה היא תכלית השירה כמ"ש ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. ואז הגיעו אל התכלית להיות בבחינת עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו'.

נקודות אור מהפרשה

כפירה בעומק הסיר או אמונה של עומק

פלוני הצילני, כיון שראה שלא הועילוהו כלום, אמר, זכור הייתי שהיה אבא מקרא אותי (דברים ד, ל) "בצר לך ומצאוך וגו' כי אל רחום ה' אלהיך", אני מתפלל אליו, אם יענה מוטב, ואם לאו כל אפיא שוין", (כחו של ה' שווה כשל העי"ו ח"י) ומיד שמע ה' תפלתו.

זה מפליא, מדוע זאת המסקנה של מנשה? הרי הוא חטא והחטיא בכל העברות שבעולם ולכן הקב"ה לא נענה לו! אלא רואים בזה כמה עצומה תוקפה של תפלה, עד שמוכרח היא להענות, ואם לאו, הרי יש מקום חלילה לומר "כל אפיא שוין". עכ"ד הדעת תורה.

מסביר זאת הגרש"ד פינקוס זצ"ל (שערים בתפילה עמ' פא) שכך טען מנשה: אם תאמר שהנני כה מרושע ושפל שכלפי לא תעזור התפלה לעורר את חסדך, נמצא אפוא כי לחסדך ולרחמיך ישנו גבול מסויים ואם כך זה לא אותו הרבש"ע עליו לימדו אותי "כי אל רחום ה' אלקיך חסדך ית' הוא ללא גבול וללא תכלית וכיון שכך עליך לקבל אפילו תפלת אדם רשע כמוני.

כותב המשגיח דמיר רבי ירוחם זצ"ל (דעת תורה שמות יד י, באורים, בעריכת לשון) אם קורה שאנחנו כשמתפללים ולא נענים, אנו תולים תיכף את הסיבה בנו ובמעשינו, שבדאי אנחנו לא ראוים שתקבל תפלתנו, ואיננו באים בטרוניה ח"ו... ולעומת זאת דור המדבר כשראו את פרעה רודף הם התפללו שיחזור מלרדוף, וכשראו שלא נענו התחילו להרהר אחרי משה שלא פעל בציווי השי"ת... (רמב"ן יד יא)

מי עדיף על מי? אכן, בלבנו תמהים אנחנו על הדור המדבר, איך נתהפכו כל כך, מגודל תפלתם עד כדי להרהר אחרי משה ח"ו??

אבל באמת כי אדרבה, התגובה שלנו נובעת מחוסר הידיעה ואמונה מגודל סוד התפלה, וחוזק פעולתה. אבל אצלם המושג ש"לא נתקבלה תפלתם" לא יעלה על הדעת כלל, וממילא כל ביאור אחר אפשרי הרבה יותר...

וכן היה אצל מנשה כמו שמצינו (רות רבה ה ו) "א"ר לוי בר חנינא עשו לו סיר של נחושת והיו מסיקין האור מתחתיו והיה צווח לכל העבודות זרות 'צלם

סוד עסקי - עובר במשפחה

את כניעתה הקרובה של צרפת. אך בהנהגה נחושה ומאמץ-על חיזוקו הצרפתיים את השורות, ובלחימה עיקשת הצליחו לבלום את המתקפה. והחלו להדוף את האויב, מאז התהפך מאזן הכוחות עד לניצחון מוחץ, וכניעתה של גרמניה. למה? כי הם לא אמרו "זה לא הולך - אז ניכנע". אלא: "אם זה לא הולך בכח - הולך ב'עוד יותר כח' אז נילחם בעוצמה כפולה". עד שזה נחרת כסמל: כיצד אומה שלכאורה כבר היתה מובסת, לא נפלה ליאוש אלא בחרה שלא להישבר, אלא להתחזק בכל הכוח ולהפוך את הקערה על פיה.

נקטיקה צבאית

חז"ל מלמדים אותנו שישנם ארבעה תחומים בחיים שבהם אי אפשר לפעול לפי הכח שיש לו, באותו הזמן. ובעוצמה כפי שיזדמן, רק צריך להפעיל בהם כל פעם ופעם, כוחות מחודשים ומשודרגים, וכמה שיותר - יותר טוב.

תחומים אלו הינם: 1. לימוד התורה. 2. מעשים טובים. 3. תפילה. 4. דרך ארץ. בתחומים אלו "צריכים חיזוק": "שיתחזק האדם בהם תמיד, בכל כוחו" (רש"י). ובעצם זה די פשוט, לכאורה, שהרי ודאי שההצלחה ברוחניות היא בראש מעיינינו ועלינו להשתדל ולהתאמץ בכל יכולתנו בתורה תפילה ומעשים טובים. אך מה המשמעות להתאמץ ב"דרך ארץ"? מפרש רש"י: "אומן לאומנותו, סוחר לסחורתו, איש מלחמה למלחמתו". וזה פלא, ראשית, מה צריך להשמיענו הרי זה דבר שכולם רואים בחוש איך שאנשים נצרכים לרדוף כל הזמן בכל הכח אחרי הפרנסה. וגם, מה זה שייך כאן לרשימה? וכי מה באו חז"ל ללמדנו כאן - טקטיקות צבאיות? או שמא יעוץ עסקי?

מגלה רבי ירוחם ממיר שדבר זה בא

להשמיענו יסוד גדול מאוד, ולהבנתו הוא מביא המחשה ממאורעות מלחמת העולם הראשונה: כאשר קיסרות גרמניה הנחיתה מהלומה כבדה על צרפת, עם פרוץ המלחמה, בקיץ שנת תרע"ד, כוחות הצבא הצרפתי - שלא היו ערוכים, נסוגו נסיגה אחר נסיגה. כאשר צבא גרמניה שואטים לעבר פריז. כל הפרשנים הצבאיים כבר חזו

סוחר ממולח

וכן גם 'הסוחר לסחורתו'. הניסיון מלמד, שבשביל להצליח במסחר, הדרך היא לא להתפעל מנפילות וכישלונות שהוא סופג במהלך המסחר, וכן גם 'אומן' - בעל מקצוע שנמצא בזמן שפל לא יחליף את אומנותו אפילו שהוא רואה שמקצוע אחר רווחי יותר, לכן אם נשברה לך מכונית התפירה, אל תחליף מקצוע בגלל זה! אלא קח הלוואה גדולה תשקיע ותקנה מכונית חדשה, נכון, זה מאוד קשה, אבל כל אחד מבין שזה האמת, כי מי שמתחיל לזוג, על כל תקלה הוא בודאי לא יצליח. ולכן האומן צריך וחיב לחזק את לבבו, 'לאומנותו'. **ללמדנו** שהצלחה אמיתית דורשת חיזוק תמידי. הצמדות עקבית אל ה'דרך', גם כשיש נפילות. וכאן מגיע רבי ירוחם לנקודה כואבת:

מה קורה כשהתפללנו והתפלה לא נענתה? אנחנו נוטים לקבל את זה 'באמונה' ואומרים לעצמנו (מתוך 'עונה והכנעה') שמסתמא אנחנו 'לא ראויים' בגלל איזה חטא, זה מה יש... ואפילו מרגישים 'בעלי יראה' ש'מבינים' מה זה 'חומר החטא'.

אין מעצור

זאת טעות גדולה! דעת תורה אינה כן! זה לא יראה! יראה אמיתית, לעולם לא תגרום ליאוש ורפיון, היא תבוא יחד עם שמחה. מדוע? שהרי עיקר גודל חומרת החטא הוא 'כלפי מי חטאת' מלך העולם, ומנהיגו, אך בהיותו מאמין בזה שהוא אבינו מלכנו - זה עצמו גם מעורר דבקות ואחיזה והשענות עליו ית', אמונה זו מחייבת שלא להתיאש כלל אף רגע, כי שום חטא יכול למנוע ממנו לקבל תפלתו, ולהושיעו,

ולכן אפילו מי ששקוע בחטאים בתכלית הירידה, והוא באמת 'אינו ראוי', אסור לו להתייאש ולסגת לאחור, ואל יצדיק עליו את הדין ויאמר: 'עוונותי גרמו לי', אסור לחשוב כך, ולהתייאש מבקשת רחמים. זהו פסוק מפורש: "קוה אל ה', חזק ויאמץ לברך, וקוה אל ה'". כפי שדרשו חז"ל: "אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה - יחזור ויתפלל".

וזהו 'קוה אל ה' ואפילו שעדין לא נענית - אל תסוג לאחור, רק - - חזק ויאמץ לברך כלומר תוסיף 'חיוזקים על חיוזקים' לחזק ולאמץ לבבו להתפלל שוב, ו-'קוה אל ה' - המשך להתפלל מתוך בטחון מוחלט שיענה לתפלתך בודאות. עד ששום דבר (ריבוי החטאים או נוראות ירידתו) לא יזיזוהו ולא יכניס כל מורך בלבו.

לצורך זה כתבו חז"ל באותה רשימה בברייתא גם "דרך ארץ", שיתחזר אומן לאומנותו, סוחר לסחורתו, איש מלחמה למלחמתו" ללמדנו שכך צריך להיות

היחס גם ב'תפילה'. ממש כמו במלחמה גם אם נפל שבע פעמים יחזור ויתחזק תמיד בכל כוחו באותה רמת עקשנות ועוצמה, ללכת עם כל הכוח, ממש כמו במלחמה או באומנות,

הדבר הזה מתגלה לנו בפרשתנו ו'יִצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' (יג, י), מסביר המדרש: "תפשו אומנות אבותיהם, אברהם יצחק ויעקב" (תנחומא ט) התפלה נקראת 'האומנות' שלנו, כך שזאת לא עקשנות ריקה, אלא 'אמונה חיה'. והיא זאת שמביאה את האדם לניצחון האמיתי. אבל מי שח"ו מושך את ידיו מלהתפלל, זה אומר שהוא עוזב את האחיזה שלו בקדוש ברוך הוא. שזה יסוד האמונה.

התשובה לתפילה, מהיא?

מוסיף רבי ירוחם: האם כאשר אדם בוטח בה', פירושו שיזכה מייד לכל מבוקשו? לא.

ההיסטוריה מוכיחה כיצד הישועה מתעכבת לפעמים שנים רבות. רק הביטחון בה' זה לא 'שהכל יסתדר מיד'. ביטחון הוא סבלנות ושווה פנימית אמיתית: שבסוף בוודאות - יהיה טוב.

ולכן גם כעת, כשלא רואים שום ישועה באופק - אני סמוך ובטוח שבסוף היא תבוא. ויתר על כן:

הבוטח בה' כבר כעת מסובב בחסד, כפי שנאמר: "הבוטח בה' - חסד יסובבנו". ממילא כבר כעת הוא שמח ומאושר, להיות נעוץ ושמח בביטחון, כמאמר הפסוק: "ואני בחסדך בטחתי, יגל ליבי בישועתך, אשירה לה' כי גמל עלי" - עוד לפני הישועה. זהו שיא האמונה. (ע"פ מאמרים אלו א עמ' ג, שכו שלה)

ותשועה ברוב יועץ

דברי רבותינו ראשונים ואחרונים והפוסקים (או"ח סי' צח). וגם לכאורה היה לו לומר כ"תינוק של בית רבן" שיודע עכ"פ לקרוא. כי הרי תינוק בן-יום אינו יודע בכלל לדבר. וגם מה שייך אצלו תפילה?

אלא אדרבה, היא הנותנת, זו הדוגמא הטובה ביותר! איך תינוק בן יומו מבקש עזרה? הוא לא יודע לדבר, הוא פשוט פורץ בבכי, ואומר בלי מילים: אין לי שום יכולת לעזור לעצמי, ואת אימי הינך הכתובת היחידה בהחלט - לקבל ממך את האוכל והחיות שלי.

וזאת מלמד אותנו דוד המלך ע"ה שכך ממש צריכה להיראות התפילה שלנו וזהו מה שאמר בתהלים (קלא א) "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו".

שאלה:

סליחה על השאלה, אני רואה שאתם עוסקים בביאור התפילה לעומקה, והאמת שכבר גדולי הדורות כתבו הרבה פרושים על התפילה אבל השבוע למדתי במשנה ברורה (צח א') שהר"ש מקינין למרות שלמד את כל סודות התפילה היה מתפלל כתינוק בן יומו. אז למה אם כך צריך לעסוק בענייני ביאורי התפילה.

תשובה:

שאלה יפה מאוד! תרשה לי גם לשאול אותך שאלה: איך אתה מבין? מה פשר הביטוי "תינוק בן יומו"? האם פירושו שהוא לא כיוון בכלל את פירוש המילות? הרי זה סותר גמרות מפורשות וכל

וזאת לימד אותנו הר"ש מקינין, דוקא לאחר שלמד את כל כוונות התפילה וסודותיה והוא אכן מחובר לעניין התפילה כראוי, עכשיו הגיע הזמן - פשוט להתפלל - לפנות אל ה', פניה ישירה וזעקה אמיתית אל מקור החיות מתוך תחושה פשוטה ואמיתית של תלות מוחלטת בה' ית'. ולדבר איתו, באמת?

כך כל מה שאנו משתדלים בלימוד התפילה והתחברות למסריה, והרגשות אהבת ה' ויראתו, הכל הוא כלי ואמצעי לעיקר, לקחת פשוט לפנות באופן אמיתי אל ה' כדבר איש את רעהו על פי כל ה'ביאורי התפילות" ו'ההרגשים' שהשגנו, מתוך רצון כנה לשבח ולהמליך אותו ולבקש ממנו באמת? זו התכלית של תפילה. וזו תכלית הדבקות.

1 יעוין עוד בארוכה בעיוני רש"י (שלח טו ב) להגרא"י ברול זצ"ל ומה שהביא בשם הגר"א.
 2 וכע"ז מדיני בספר כף החיים (סי' נא ס"ק לד) שגם אותם יחיד סגולה שבאו בסוד ה' לכוון כוונתו הוא רק בתנאי שמתפללים בכל הכוונות הפשטיות וללא שום מחשבות זרות.
 3 וכן כתב בספר פנים יפות (על פי מ"ט בבראשית מט כא, ואתחן כג א, תניא חוקת יט טו) "ויש לפרש מה שאמר הכתוב ישעיה כט יג "יען כי נגש העם הזה כפיו ובשפתיו כבדוני" כי הסוברים שמתפללים בכונה, הואיל וידעו פירוש המלות, ר"ל פיו" זה המלים הקדושות שאומר בפיו, וישפתי" זה הקדוש ופירוש המילות. אך לבו רחוק ממני" והיינו דאינו יכול לחדש בה דבר שיהיה הדיבור היצא מן הלב, דאין המחשבה ברורה וזכה, והוא ואמר "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה" כדרך שלמדינים להניקוהו פירוש המילות, ואינו אלא כחילוי למד את התפלה ולא כמתפלל. ועל זאת, הנהי יוסף להפליא ואבדה חכמת תכניו" היינו שמירה כנגד מידה כיון שחסר יראת חטאי איתו מתקיימת" ע"ד.

סיפור לילדי החמד מפי המחנך הנודע הרב יהודה צבי בראנדווין

אני מתחנן שתעזרו לי להשיג את הסכום מבלי שאאלץ לפגוע בפרנסה, בלחם של הילדים שלי, כך המשיכתי לדבר עד שחשתי הקלה על הלב. אני חוזר לאוטו ואני רואה 'חמש שיחות שלא נענו, ממי? כמובן מעורך... 'הוא בטח כועס, חשבתם בביתה, 'הוא בטח רוצה את הכסף שלו עכשיו!'. בידים רועדות חתיתי אליו חזרה.

'דפקת את אגד' או אולי להיפך?

מהצד השני נשמע קולו של עודד. "הלו? עודד?" שאלתי בחשש. אבל הוא לא היה כועס. הוא היה... נסער? צוחק?

"תקשיב טוב, צדיק!" צעק עודד לתוך השבופרת, "אתה איש טוב, והאלקים שלך אוהב אותך! אתה לא תאמין מה קרה הרגע!".

"מה קרה?" שאלתי. "לפני שעה קלה, ספר עודד בהתלהבות, 'אוטובוס ענק של חברת 'אגד' אבד שליטה, נכנס במיצובישי שלי ומעף אותה כמו פתה! חברת 'אגד' לוקחת אחריות מלאה ומשלמת לי את המחירון המלא של הרקבי!".

עודד עצר לרגע לנשם והמשיך: "אם הרקבי הולך לגריטה, זה אומר שאין טעם לתקן את הפנסים והפח שאתה שברת... הפל הולך לפח גם ככה. אתה לא צריך לשלם לי אפילו אגורה אחת!"

ילדים יקרים!

מי שמכניס את הקב"ה לתמונה, מי שמתנהג בישר ולא מוותר על להיות "מענטש" (בן אדם), ומי שפונה בתפלה פשוטה מלב שבור - אף פעם לא מפסיד. תחשבו על זה בפעם הבאה שאתם נתקלים בקשי קטן. אולי הישועה כבר בדרך, אפילו אם היא מגיעה באוטובוס של אגד...

חשף, זו סתם גרוטאה ישנה... תניע ותברח!". אבל יהודי ירא שמים לא בורח! הוצאתי דף ועט שטרבו מיד מהטפות, וכתבתי בכתב רועד: "אני פגעתי ברכבך. מחילה. אנא צור אתי קשר לפצוי". הצמדתי את הפתק לשמשה הרטבה ונסעתי משם בתחושה קשה. כמה ימי עבודה הלכו עכשיו לפח...

השיחה והסכום המבהיל

עברו כמה ימים. וכמעט שכחתי מהמקרה, והנה הטלפון מצלצל. על הקו היה אדון בשם עודד - בעל המיצובישי.

"תשמע, אחי," אמר עודד בקול נרגש, "אני חייב להגיד לך - בחיים לא קרה לי דבר כזה. שמישהו ידפק לי את האוטו ובמקום לברח ישאיר פרטים? איזו אצילות! איזו אמת!".

שמחתי על קדוש השם שיצא, אבל אז הגיע החשבון... "בדקתי במוסף," אמר עודד, "התקון עולה שלשית אלפים וחמש מאות שקלים".

3,500 ש"ח! אוי, זה המון כסף! מאיפה משיגים סכום כזה? אני בקשי סוגר את החדש, בקשתי מעודד שבועים להתארגן על הכסף. עודד הסכים. אבל הימים חלפו, השבועים עברו, והכיס... ריק. אין כסף. הלחץ התחיל לעלות. מה עושים? איך עומדים במלה? איך משלמים את החוב?

מנחה של דמעות

הגיע היום האחרון לתשלום. לא הצלחתי להסתדר עם כסף, מה עושים? הרגשתי נורא, נכנסתי לבית פנסת סמוך להתפלל תפלת מנחה.

ואז פניתי להקב"ה במלים פשוטות: "אבי שבשמים, אני חייב היום להשיג 3,500 ש"ח,

ילדים יקרים! היום אני רוצה לקחת אתכם לנסיעה. לא סתם נסיעה במכונית, אלא למסע אמיתי! תגידו לי אתם, קרה לכם פעם שחשבתם על איזה בעיה שאין שום ספוי שזה יסתדר, ופתאום - הופ! הקב"ה מסובב את העולם בצורה הכי מתוקה שיש?

השובע, כשהזמנתי לאחד ה"חידרים" החשובים בירושלים כדי לדבר עם ילדי חמד צדיקים ממותכם על כוחה של תפלה, הזמנתי נהג - יהודי יקר. כשהיינו בדרך ספרתי לו שאני הולך לדבר על תפלה.

"תפלה?" הוא שאל בהתרגשות, "הרב, אם על תפלה אתם הולכים לדבר, אני חייב, אבל פשוט חייב, לספר לכם ספור טרי שקרה לי ממש עכשיו. ספור שיראה לילדים שקרוב ה' לכל קוראיו".

הספיתו ושמעו, ילדים, כי הספור הזה הוא ממש פלאי פלאים. אני נותן לו את רשות הדבור:

קראכו! בלב הסופה

זה קרה ביום חרפי וסוער במיוחד. הגשם ירד כמו מבול, גאס א רעגון בדיוק סמיתי להוריד לקוח נכבד. נסיתי לצאת מתננה צפופה ועמוסה, כשהמגבים (היושבים) עובדים שעות נוספות והאדים מכסים את השמשות.

סובבתי את ההגה בזריזות, ופתאום... "קראכו!" הלב שלי נפל, יצאתי החוצה אל הגשם השוטף, והלב נחמץ. הרקבי שלי נכנס הישר לתוך מכונית "מיצובישי". ישנה שחנתה שם. הנזק? לא נעים בכלל. פח עקום, פנסים שבורים... בקצור, "ברוך דיין האמת".

היצר הרע התחיל ללחש לי: "נו, מי רואה? גשם,